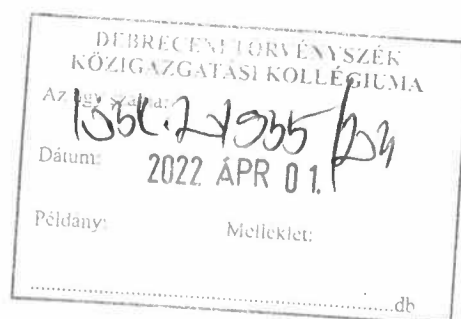
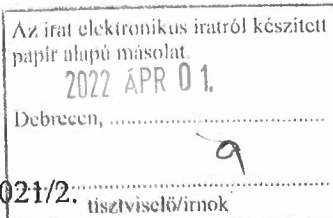

Az Alkotmánybíróság részére
1015, Budapest, Donáti u. 35-45.

Debreceni Törvényszék útján
ügyszám: 103.K.701.935/2021.;

Kúria ügyszám: Kfv.IV.38.214/2021/2.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott dr. Hüttl Tivadar ügyvéd

.....továbbiakban
Indítványozó – jogi képviselőjeként az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő:

Kérem a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Debreceni Törvényszék, 103.K.701.935/2021/9. számú ítéletének (továbbiakban: támadott ítélet) továbbá a Kúria Kfv.IV.38.214/2021/2. számú végzésének (továbbiakban: támadott végzés) alaptörvényellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg ezeket, mert a döntések sértik az Indítványozónak az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdésében biztosított szülői nevelési szabadságát!

Kérem továbbá a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a szóban forgó bírósági döntések megsemmisítése esetén az Abtv. 43. § (4) bekezdés alapján – a Törvényszék támadott ítélete alaptörvényellenességének bemutatása során kifejtett indokokból – semmisítse meg az Oktatási Hivatal EMUN/3865-12/2021. iktatószámú határozatát is!

Kérelmem indokolásaként a következőket adom elő.

1. Az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei

a) A pertörténet és a tényállás rövid ismertetése

Indítványozó kiskorú gyermeke
továbbiakban: Gyermeke) a

(továbbiakban: Iskola) a tanulója. A Gyermeke 2021. szeptemberében

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/ 0 0 9 2 1 - 0 / 2022
Érkezett:	2022 APR 08.
Példány:	2
Melléklet:	5
Kezelőiroda:	

kezdte meg az általános iskolai tanulmányok 5. évfolyamát. Az előző 4 évben magántanulóként, illetve a járványra tekintettel személyes jelenlétet nem igénylő formában teljesítette a tankötelezettséget.

Indítványozó 2021. június 15. napján kérelmet terjesztett elő az Oktatási Hivatalhoz, amelyben kérte, hogy a Gyermekek számára az általános iskola 5. évfolyamában is tegyék lehetővé az egyéni munkarendet. A kérelmében az Indítványozó jelezte, hogy a tanulásnak ezt a formáját a Gyermekekkel egyeztetve, tudatosan választotta, a Gyermekek tanulmányainak legmagasabb szintű folytatása érdekében. A kérelem szerint a kutatási adatok igazolják, hogy a magántanulók jobb tanulmányi eredményeket érnek el, függetlenül a szüleik iskolázottságától vagy a család anyagi helyzetétől. A kérelemben azt is megjelölte, hogy a magántanulók átlag felett teljesítenek a szociális, érzelmi és pszichológiai mutatók területén, magasabb az önbecsülésük, fontosabb számukra a családi összetartozás és a közösség szolgálata is, mint iskolába járó társaiknak. A kérelem azt is hangsúlyozta, hogy a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Nkt.) szerinti „sajátos helyzet” fogalma nem csupán kemény mutatókkal leírható, objektív vizsgálat útján megállapítható sajátosságokat fed le, hanem olyan körülményeket, amelyek a tanuló szociális hátterére, neveltetésére, a szülők által vallott értékrendre és a Gyermekek esetében az ő több éves tapasztalataira visszavezethető saját egyéni elhatározására és döntésére is vonatkoznak. A tanulói eredmények kapcsán a kérelem – igazoltan – rámutat, hogy a Gyermekek kiválóan teljesítette a tőle elvártakat.

A kérelem alapján eljáró Oktatási Hivatal (továbbiakban: OH) **EMUN/3865-12/2021. iktatószámú határozatával** (továbbiakban: határozat) a **kérelmet elutasította**. A határozat indokolása kifejti, hogy „a Hivatal szakmai meggyőződése szerint a gyermek alapvető joga és érdeke, hogy iskolába járjon, ott mindennapos szaktanári felkészítésben részesüljön, és fejleszthesse a közösségi élethez szükséges készségeket, kompetenciákat. A gyermeknek joga van arra, hogy hozzájusson az iskolai közösségben rendelkezésre álló, a tanuló fejlődését sokoldalúan támogató pedagógiai eszközökhöz. Ezen jogok teljesítéséhez kell biztosítani az államnak feltételeket. Ilyen feltételként nevesíthető a tankötelezettség fennállása, az állam által kiépített és működtetett intézményes formájú nevelés.” Az egyéni munkarenddel kapcsolatban a határozat rámutat, hogy annak célja, hogy „az átlagostól eltérő tulajdonságokkal, képességekkel, készségekkel rendelkező tanulók számára – a saját időbeosztásuk, egyéni munkatempójuk figyelembevételére alapján – biztosítani lehet/kell a tankötelezettség ilyen formában történő teljesítését. (...) Az egyéni munkarend azokat a tanulókat segíti, akiknek aránytalan terhet jelentene a mindennapos iskolába járás.” Az Nkt. 45. § (5) bekezdése pedig nem értelmezhető úgy, hogy „bármilyen sajátos vagy sajátosnak vélt helyzet alapot adhat az egyéni munkarend engedélyezésére”, mindenképpen fenn kell álljon valamilyen sajátos, különleges adottság, élethelyzet/körülmény, másrészt szükséges, hogy az egyéni munkarend előnyös legyen a fejlődés szempontjából. A két feltétel konjunktív viszonyban van egymással. A határozat megállapítja, hogy a bizonyítási eljárás során nem volt azonosítható olyan élethelyzet, adottság, körülmény, amely alapján az egyéni munkarend indokoltsága igazolható lenne. Az OH ennek során hivatkozott az EMMI rendelet 75. § (2) és (3) bekezdésére, amelyet az Nkt. 45. § (5) bekezdésével egységben értelmezett. A határozat indokolása hangsúlyozza, hogy az Oktatási Hivatal eljárása során megkeresett szervek (iskola, Gyámhivatal) szerint nincsen tudomásuk olyan körülményről, ami a mindennapos iskolába járási kötelezettséget

akadályozná. Az indokolás szerint a korábban magántanulóként töltött évek sikerei nem vehetők figyelembe a tanulót illetően sajátos helyzetként, egyedi adottságként. A határozat a megkeresett iskola álláspontjára támaszkodva az OH hangsúlyozza az iskolai szocializáció jelentőségét. A Gyermekjóléti Szolgáltatnak az egyéni munkarendet támogató álláspontjával szemben a határozat az iskola szempontját tekintette mérvadónak, ezt a mérlegelést, és annak szempontjait azonban nem jelenítette meg.

A határozattal szemben az Indítványozó 2021. szeptember 3-án keresettel élt a Debreceni Törvényszéknél. A keresetben – többek között – a bíróság által alkalmazott rendelkezés alaptörvénnyel összhangban álló értelmezését kötelezően meghatározó alkotmányos követelményt is megállapító alkotmánybíróági határozatra is hivatkozott, mert álláspontja szerint a határozat az alkotmányos követelménnyel ellentétesen értelmezte az alkalmazott rendelkezést. A Debreceni Törvényszék a keresetet 103.K.701.935/2021/9. számú ítéletével (lásd 2. melléklet) elutasította. A Debreceni Törvényszék az ítéletében kiemelte, hogy a szülők neveléshez való joga, illetve így különösen annak megválasztásának joga, hogy a gyermekük számára egyéni munkarendet kérelmezhetnek, nem korlátlan jog. Az OH az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 62.§-ában meghatározott tényállás-tisztázási kötelezettségének eleget tett. A Törvényszék szerint az egyéni tanulói munkarend engedélyezése során azt kell vizsgálni, hogy az idézett jogszabályi rendelkezésekben meghatározott esetkörök a tanuló esetében fennállnak-e, azaz *„fennáll-e olyan körülmény, hogy a tanuló esetében aránytalan terhet jelentene a mindennapos iskolába járás, illetve fennáll-e olyan helyzet a tanuló állapotára, körülményeire tekintettel, hogy ne lenne képes iskolába járással folytatni, befejezni tanulmányait.”* A Törvényszék álláspontja szerint a felperes semmilyen olyan sajátos, különleges adottságot, élethelyzetet, körülményt nem adott elő, amely alapján azt a következtetést lehetett volna levonni az adott egyedi ügyben, hogy a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából egyéni tanulói munkarend engedélyezése a kiskorúra nézve előnyös lenne. A Törvényszék álláspontját arra alapította, hogy az adott ügyben nem volt azonosítható olyan élethelyzet, adottság, körülmény, amely az Nkt. 45. § (5) bekezdésében, a Rendelet 75. § (2) és (3) bekezdésében meghatározottakat támasztaná alá és amely jogszabályhelyek alapján az egyéni munkarend engedélyezhető lett volna. Összességében tehát úgy értékelte, hogy az OH okszerű következtetések alapján jutott arra a megállapításra, hogy a jogkorlátozás alkotmányosan igazolható, azaz az egyéni munkarend engedélyezésének nem állnak fenn a jogszabályi feltételei. Rámutatott arra is, hogy az OH-t eljárása során nem annak a bizonyítása terhelte, hogy az egyéni munkarend hátrányos a tanuló számára, hanem azt kellett vizsgálnia, hogy indokoltta teszi-e bármilyen sajátos, a gyermek helyzetét érintő körülmény azt, hogy tankötelezettségét egyéni munkarend keretében, azaz magántanulóként teljesítse.

Az Indítványozó 2021. december 13-án felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, amelyben kérte a Törvényszék ítéletének megváltoztatását és ennek révén az Oktatási Hivatal határozatának megsemmisítését. A Kúria **Kfv.IV.38.214/2021/2. számú végzésében** (3.számú melléklet) **Indítványozó kérelmének befogadását megtagadta**, mivel álláspontja szerint a befogadás feltételei nem álltak fenn. Döntését azzal indokolta, hogy a felülvizsgálati kérelem nem felelt meg a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (továbbiakban: Kp.)

118. § (1) bekezdésében foglalt egyik, az Indítványozó által a felülvizsgálat jogalapjaként megjelölt oknak sem. A Kúria megállapította, hogy a felülvizsgálatot nem engedélyezi azon az alapon, hogy az ügy kapcsán szükséges lenne a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása, ugyanis a felperes nem jelölte meg azt a jogkérdést, melynek kapcsán ez felmerülne és a Kúria sem észlelt olyan, jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdést, amelynek vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, illetve nem valószínűsíthető, hogy jelen ügy kapcsán a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, a jogegység megbomlásának a veszélye állna fenn. A Kúria nem látta megalapozottnak, hogy a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége miatt indokolt lenne a felülvizsgálat engedélyezése, ugyanis úgy látta, hogy nem merült fel olyan jogkérdés, amely a társadalom széles körét közvetlenül, vagy közvetve érinti. Végül a Kúria azt sem látta megalapozottnak, hogy az alapvető eljárási jogának valószínűsíthető sérelme, vagy az ügy érdemére kiható egyéb eljárási szabályszegés okán engedélyezze a felülvizsgálatot. Úgy látta ugyanis, hogy az elsőfokú bíróság ítéletében érdemben vizsgálta az Oktatási Hivatal határozatát, majd annak alapján okszerű következtetések révén hozott döntést, amelyet kellőképpen meg is indokolt. Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelése során figyelemmel volt arra az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményre, mely szerint Indítványozó Oktatási Hivatalhoz címzett egyéni tanulói munkarendre irányuló kérelme akkor utasítható el, ha megállapítható, hogy ez szolgálja a gyermek legjobb érdekét. E körben a rendelkezésre álló valamennyi bizonyíték értékelését (szülők nyilatkozata, gyermekjóléti szolgálat és gyámhatóság tájékoztatása, iskola véleménye) elvégezte, és azokból okszerű következtetést vont le.

Indítványozó 2022. január 15-én alkotmányjogi panasz nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Debreceni Törvényszék jogerős ítéletének megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság **IV/242-2/2022. végzésében az alkotmányjogi panaszt visszautasította.** Ennek indokaként azt jelölte meg, hogy az ügyben a Kúria előtt felülvizsgálati eljárás van folyamatban. Végzésében jelezte, hogy az Alkotmánybíróság Ügyrendje (továbbiakban: Ügyrend) 32. § (3) bekezdésének értelmében nincs helye alkotmányjogi panasz benyújtásának, ha a Kúria a felülvizsgálati kérelmet még nem bírálta el. Megjegyezte azonban, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárás során hozott döntését követően a jogerős döntés elleni alkotmányjogi panasz előterjesztésének lehetősége továbbra is nyitva áll Indítványozó előtt, azzal, hogy **az Ügyrend 32. § (4) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszt a kúriai döntésre is ki kell terjeszteni, ellenkező esetben elkésettnek minősülhet az indítvány.**

b) A jogorvoslati lehetőségek kimerítése

Indítványozó az eredeti kérelme alapján eljáró Oktatási Hivatal EMUN/3865-12/2021. iktatószámú határozatát a nyitva álló 15 napos határidőn belül keresettel támadta meg a hatáskörrel rendelkező illetékes bíróság, a Debreceni Törvényszék előtt. A Debreceni Törvényszék Indítványozó keresetét a támadott ítélettel elutasította. Ezzel Indítványozó ugyan már kimerítette a rendes jogorvoslatokat, ám rendkívüli jogorvoslatként felülvizsgálati indítványt nyújtott be a Kúriához.

A Kúria az ügyet érdemben nem vizsgálta, ugyanis – az 1. pont a) alpontjában rögzítettek szerint – a befogadást elutasító végzést hozott. Ezzel a döntéssel szemben jogorvoslatra nincs lehetőség.

c) Az alkotmányjogi panasz benyújtásának határideje

A támadott ítélettel szemben indítványozó – a támadott ítélet kézbesítésétől számított határidőn belüli – alkotmányjogi panaszt nyújtott be. Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozata (továbbiakban: Ügyrend) 32. § (3) bekezdése alapján visszautasította, tekintettel arra, hogy ha a Kúria a felülvizsgálati kérelmet, illetve indítványt még nem bírálta el, a benyújtott alkotmányjogi panasz soron kívül, az egyéb feltételek vizsgálata nélkül is visszautasítható.

Az Ügyrend 32. § (4) bekezdése nyomán, ha a jogerős döntést megtámadó alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróság a Kúria folyamatban lévő eljárására tekintettel visszautasította, majd a Kúria a felülvizsgálati kérelmet, illetve indítványt elutasító döntést hozott a hiánypótlás vagy kiegészítés elmaradása, vagy a felülvizsgálatra nyitva álló határidő indítványozó általi elmulasztása miatt, vagy azért, mert a felülvizsgálat kizárt, akkor a Kúria ezen döntését az Abtv. 27. §-a alapján megtámadó, hatvan napon belül benyújtott alkotmányjogi panaszt, amennyiben az a jogerős döntésre is kiterjed, nem lehet elkésettnek tekinteni e határozat vonatkozásában.

Jelen ügyben az Ügyrend 32. § (4) bekezdésének egyik feltétele sem teljesül: a Kúria ugyanis nem hozott az indítványt elutasító döntést. Az indítványt egyáltalán nem fogadta be. Erre vonatkozóan az Ügyrend nem tartalmaz kifejezett rendelkezést. Álláspontunk szerint azonban az, hogy a Kúria végül – az indítványozó számára előre nem látható módon – nem az Ügyrendben meghatározott ok miatt nem foglalkozott a felülvizsgálati kérelemmel, hanem azt be sem fogadta, nem eredményezheti azt, hogy indítványozó elesik az alkotmányjogi panasz lehetőségétől. Az Ügyrend másik lehetséges értelmezése, hogy a Kp. 118. § értelmében a felülvizsgálati indítvány befogadásáról szóló “megtagadó” döntés az Ügyrend 32. § (4) bekezdésnek feleltethető meg. Ennek az értelmezésnek a következménye, hogy a Kúria befogadást megtagadó végzésének közlésétől kell számítani az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló határidőt.

Az Ügyrend logikáját követve kérelmünket kiterjesztjük mindkét bírósági határozat megsemmisítésére, így panaszunk nem minősülhet elkésettnek. Ennek logikus indoka az, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság a támadott ítéletet megsemmisíti, a Kúria támadott végzése sem maradhat hatályban. Kérelmünket mindemellett azért is terjesztjük ki mindkét bírósági határozatra, hogy ezzel megfeleljünk az Ügyrend 32. § (4) bekezdésében, továbbá az Alkotmánybíróság IV/242-2/2022. végzésében írtaknak és panaszunk ne minősüljön elkésettnek.

Indítványozó jogi képviselője számára a Kúria döntését 2022. február 1. napján kézbesítették, így a határidő ettől az időponttól kezdve számítandó.

d) Az Indítványozó érintettségének bemutatása

A bírói döntés az indítványozó az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdésében, mint a szülő gyermeke nevelésének megválasztásához való jogát – az alábbiakban kifejtettek szerint – érinti; érintettsége a törvényi rendelkezések alapján egyértelmű, az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja alapján állapítható meg. Az Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontja szerint jogállásától függetlenül érintettnek minősül az a személy, aki a bíróság eljárásában fél volt. Indítványozó a támadott ítéletet eredményező bírósági eljárásban felperesként vett részt. Érintettsége így nem igényel további igazolást.

e) Annak bemutatása, hogy az állított alapjogsérelem a bírói döntést érdemben befolyásolta és a felmerült kérdés alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.

A Debreceni Törvényszék döntésének alaptörvény-ellenessége elsődlegesen abból fakad, hogy a Törvényszék alaptörvény-ellenesen értelmezte az Nkt. 45. § (5) bekezdését és ehhez kapcsolódóan a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (továbbiakban: EMMI rendelet) 75. § (2) és (3) bekezdését. Az Nkt. 45. § (5) bekezdésének ugyanis – az EMMI rendelet idézett rendelkezéseit segítségül hívva – az Alaptörvény XVI. cikkének (2) bekezdésében biztosított, a szülő gyermeke nevelésének megválasztásához való jogát jelentősen szűkítő értelmezést adott. Amikor az Nkt. 45. § (5) bekezdését értelmezve arra jutott, hogy az egyéni munkarend engedélyezéséhez **annak igazolása is szükséges, hogy az egyéni munkarend előnyös** legyen a fejlődés szempontjából, akkor – az Alkotmánybíróság által megállapított, az e törvényhely alkalmazásakor irányadó alkotmányos követelményt is figyelmen kívül hagyva – azt olyan tartalommal töltötte meg, amely a rendelkezésből nem kiolvasható és a szülő neveléshez való jogának törvényi alapot nélkülöző és lényegesen jelentősebb korlátozását jelenti, mint amit a törvény szövege ténylegesen megenged. Az Alkotmánybíróság által megállapított alkotmányos követelmény szerint ugyanis a kérelmet **nem akkor lehet elutasítani, ha a kérelmező nem igazolja, hogy az egyéni munkarend előnyös, hanem akkor, ha megállapítható, hogy a kérelem elutasítása szolgálja a gyermek legjobb érdekét** [9/2021. (III. 17.) AB határozat, Rendelkező rész 4. pont utolsó fordulat.] Az alaptörvény-ellenes döntéshez tehát az vezetett, hogy a Törvényszék rosszul, a törvényi rendelkezésnek az Alaptörvénnyel nem konform értelmezésével állapította meg, hogy mit kell az eljárásban igazolni. Az indítványozó **ennek megfelelően az Alkotmánybíróságtól nem a bírói mérlegelés felülmérlegelését, hanem azt kéri, hogy állapítsa meg, hogy a bíróság alaptörvény-ellenesen állapította meg azt, hogy mit kell mérlegelni, és ez vezetett az Indítványozó alapjogsérelméhez.** Ha a bíróság az Nkt. 45. § (5) bekezdését az Alaptörvénnyel összhangban, az Alkotmánybíróság által megállapított alkotmányos követelményt is figyelembe véve állapította volna meg, hogy az adott eljárásban minek igazolása szükséges ahhoz, hogy a kérelmet el lehessen utasítani, akkor ellenkező eredményre jutott volna, és a keresetnek helyt kellett volna adnia. Mindezek alapján a támadott jogértelmezés a bírói döntést érdemben befolyásolta, és az indítványozó alapjogséreleme elválaszthatatlan a jelen indítványban vitatott jogértelmezéstől.

A jelen ügy alapvető alkotmányjogi jelentőségét a támadott jogértelmezés és az Alkotmánybíróság által előírt alkotmányos követelmény összegyeztethetlensége, az alapjogi jogegység hiánya adja. Ott, ahol a jogrendszer az igazságszolgáltatás útját – az alapjogok védelmében – az alkotmánybíróságig nyújtja, alappal várhatjuk, hogy a testület alapvető alkotmányjogi jelentőségűnek tekintse a rendes bíróságok és az Alkotmánybíróság gyakorlatában kiütköző olyan ellentmondásokat, amelyek az alapjogok szisztematikus sérelméhez vezethetnek. Az OH jogértelmezése nem áll összhangban az Alkotmánybíróság 9/2021. (III. 17.) AB határozata rendelkező részének 4. pontjával, az alapjogsértő jogértelmezést pedig a törvényszék a jelen ügyben támadott döntésével megerősítette. Mivel az OH az egyéni munkarendre irányuló kérelem elbírálásának kizárólagos fóruma, alappal feltehető, hogy a vitatott jogértelmezés a hatósági gyakorlatban a későbbiekben állandósul – ezt diktálja a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség követelménye is. Az is alappal várható – ugyancsak a törvény előtti egyenlőség és a jogbiztonság követelményére tekintettel – hogy a rendes bíróság nem fog a jelen ügyben támadott bírói döntéstől érdemben eltérő döntést hozni egy esetleges újabb felülvizsgálati eljárás során.

A Kúriától pedig az indítványozó hiába várta az Alaptörvénnyel ellentétes jogértelmezés korrekcióját, a Kúria meg sem látta az alkotmánybírósági és a rendes bírósági jogértelmezés közötti ellentmondást (ha meglátta volna, nem hozott volna olyan döntést, amely szerint az ügy társadalmi súlya jelentéktelen). A Kúria az ügy befogadhatóságának mérlegelése során nem ismerte fel, hogy az elsőfokú bíróság döntése során az Alkotmánybíróság által megállapított alkotmányos követelményeket figyelmen kívül hagyta, a jogszabályi előírásokon pedig túlerjeszkedett. A Kúria azt sem ismerte fel, hogy az a jogkérdés, hogy a bírósági joggyakorlat szerint mit kell az egyéni munkarend kérelemmel kapcsolatban igazolni, illetve a bíróság ezekben az ügyekben mit mérlegel, önmagán túlmutató súllyal és társadalmi jelentőséggel bír, hiszen – amellet, hogy a helytelen bírósági joggyakorlat valamennyi hasonló ügy hibás eldöntését eredményezheti – az ügy alapjogok ütközésének feloldását veti fel.

Minden jel arra mutat tehát, hogy a támadott alapjogsértő jogértelmezés a jövőbeni gyakorlatban meg fog szilárdulni, és tömeges alapjogsérelemhez vezet, amit kizárólag az Alkotmánybíróság tud megakadályozni.

2. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának érdemi indokolása

a) Az Alaptörvény megsértett rendelkezéseinek pontos megjelölése

Jelen indítványban az Alaptörvény XVI. cikkének (2) bekezdésében a szülő gyermeke nevelésének megválasztásához való jogának sérelmét kívánjuk igazolni. Álláspontunk szerint a Debreceni Törvényszék támadott végzése szükségtelenül és aránytalanul korlátozza az említett alapjogot.

b) A megsemmisíteni kért bírói döntés alaptörvény-ellenességének indokolása

ba) A szülő neveléshez való jogának alaptörvényi keretei

Az Alkotmánybíróság kiindulópontja, hogy a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelem és gondoskodás biztosítása elsődlegesen a szülő joga és

kötelezettsége. Ezt külön is kifejezésre juttatja az Alaptörvény XVI. cikk (2) bekezdése, amely biztosítja a szülő számára a neveléshez való jogot. A neveléshez való jog magában foglalja, hogy *“a szülők maguk döntenek arról, hogy hagyományaik, családi szokásaik, társadalmi helyzetük, vallási és erkölcsi meggyőződésük, anyagi lehetőségeik szerint miként választják meg a gyermek nevelését, oktatását biztosító intézményt, módszert, eszközöket. Ebbe külső hatalom, a családon kívülálló személy nem avatkozhat be.”* (995/B/1990. AB határozat, ABH 1993, 515, 527) A 995/B/1990. AB határozat mondta ki azt is, hogy *„ha a gyermeknek nincs vagy a szülői kötelezettségeket nem teljesítő szülője van, akkor helyettük az államnak kell helytállnia. Ez ad a jogalkotó államnak lehetőséget a törvényes beavatkozásra, és kötelezi az államot közvetlen helytállásra.”* (ABH 1993, 515, 528)

Az Alkotmánybíróság legutóbb 9/2021. (III. 17.) határozatában elemezte – igen részletesen – a szülő neveléshez való jogát. Ebben a határozatban több korábbi megállapítását is megerősítette. A 9/2021. (III. 17.) AB határozat értelmezésében ez azt jelenti, hogy az állam szerepe a gyermek nevelésére vonatkozó döntések meghozatalában csak másodlagos: az állam leginkább arra köteles, hogy segítse a szülőket a gyermek nevelése során, másrészt hozza létre és működtesse a gyermek neveléséhez szükséges megfelelő intézményrendszert és ellátórendszert, végül lépjen fel (akkor és csak akkor), ha a szülő a gyermek érdekeivel nyilvánvalóan ellentétes döntést hozna, illetve ha ez a gyermek nevelése szempontjából elengedhetetlenül fontos, a szülő részéről elmaradó döntések pótlására szorítkozhat. {Indokolás [69]} A határozat azt is megerősíti, hogy *„az állam feladata [...] a szubszidiaritás elvének megfelelően részben a szülők támogatása-segítése, részben pedig a szülők nevelési tevékenységének korrekciója azokban az egyedi esetekben, ha az a gyermek legjobb érdekével ellentétes eredményre vezet. Miközben a szubszidiaritás elve (és az Alaptörvény egyes, idézett rendelkezései) nem csupán felhatalmazzák, hanem kifejezetten kötelezik is az államot arra, hogy segítse a szülőket a gyermekük nevelése során, ezen állami szerepvállalás sem generálisan, sem pedig egyedi esetekben nem veheti át a szülőktől a nevelés jogát és felelősségét akkor, ha a szülők azt egyébként a gyermek legjobb érdekének megfelelően, az Alaptörvénnyel összhangban gyakorolják.”* {Indokolás [70]}

A szülői jog természetesen nem korlátlan, az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a szükségesség és arányosság mércéjének megfelelően korlátozható. {Vö. 3046/2013. (II. 28.) AB határozat, 3047/2013. (II. 28.) AB határozat, 3018/2016. (II. 2.) AB határozat, 3080/2019. (IV. 17.) AB határozat} Ilyen korlátot jelent egyrészt maga a gyermek mindenek felett álló érdeke, illetve az ebből eredő gyermeki jogok. A szülő nem választhat olyan nevelést gyermeke számára, amely nem szolgálja a gyermek testi, szellemi erkölcsi fejlődését. Másrészt a jog korlátja a gyermekről való gondoskodás és a gyermek taníttatásának kötelezettsége, amelyet az Alaptörvény XVI. cikk (3) bekezdése rögzít. Ezzel összefüggésben kiemelendő, hogy maga az Alkotmánybíróság annyit rögzített a tankötelezettséggel összefüggésben, hogy *„A taníttatás kötelezettsége egyrészt eleve a neveléshez való jog immanens alaptörvényi korlátját jelenti: a szülő eldöntheti, milyen taníttatásban részesíti tanköteles kiskorú gyermekét, de nem választhatja azt, hogy egyáltalán nem taníttatja őt, ez ugyanis ellentétes lenne az Alaptörvényben írtakkal.”* {3047/2013 (II. 28.) AB határozat Indokolás [60]} Az Alkotmánybíróság ez utóbbi megállapítása nyomán kijelenthető, hogy a szülői jog kiterjed

annak megválasztására, hogy milyen jellegű legyen a gyermek taníttatása, adott esetben a szülő tehát kérheti azt is, hogy a gyermek akár egyéni munkarendben teljesítse a tankötelezettséget, ha a gyermek érdekét a szülő meglátása szerint ez szolgálja. **A gyermek sorsáról való döntések során tehát az alap kiindulópont az, hogy a szülő határozhatja meg a gyermek nevelésének – jelen esetben taníttatásának – mikéntjét. Amennyiben pedig az állam a szülőnek ezt a döntését nem fogadja el, úgy azt nyomós indokokkal kell alátámasztania. Ezek a nyomós indokok azonosak a szülői nevelési jog szükséges és arányos korlátozásával.** Ezt a szükséges és arányos korlátozást jelen ügy kontextusában az Nkt. 45. § (5) bekezdése teszi meg. A támadott bírósági ítélet azonban a következők szerint alaptörvény-ellenesen értelmezi az Nkt. 45. § (5) bekezdését és ehhez kapcsolódóan az EMMI rendelet 75. § (2) és (3) bekezdését.

bb) A Debreceni Törvényszék támadott ítéletének alaptörvény-ellenes jogértelmezése

Ahogy azt rögzítettük, a Debreceni Törvényszék (és korábban az OH) döntése hibásan – alaptörvény-ellenesen – értelmezi az Nkt. 45. § (5) bekezdését. A megjelölt bekezdés második mondata pusztán annyit rögzít, hogy „*Ha a tanuló egyéni adottsága, sajátos helyzete indokolja, és a tanuló fejlődése, tanulmányainak eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, a tankötelezettség teljesítése céljából határozott időre egyéni munkarend kérelmezhető.*” A törvény azonban nem kapcsolja azonban össze ezt a feltételrendszert semmilyen további jogszabályi rendelkezéssel, követelménnyel, így különösen nem kapcsolja össze ezt az EMMI rendelet 75. § (2) és (3) bekezdésével. Az Nkt. idézett bekezdése pusztán két konjunktív feltételt rögzít: egyrészt azt, hogy a gyermeknek olyan egyéni adottsága vagy sajátos helyzete van, amely az egyéni munkarendet indokolja, másrészt azt, hogy az egyéni munkarend a gyermek a fejlődése és tanulmányai szempontjából előnyös. A rendelkezésben nincs szó arról, hogy ezek a kritériumok csak azokban az esetekben teljesülnek, amelyeket az EMMI rendelet 75. § (2) és (3) bekezdései rögzítenek (vagyis a gyermek sajátos nevelési igényű vagy beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, illetve tartósan beteg tanuló). Adott esetben tehát az EMMI rendelet 75. § (2) és (3) bekezdésén kívüli indokból is előfordulhat, hogy a gyermek olyan egyéni adottságokkal rendelkezik, amely miatt a fejlődése és tanulmányai eredményes folytatása és befejezése szempontjából előnyös, ha egyéni munkarendet kap.

Az Alkotmánybíróság 9/2021. (III. 17.) AB határozatában kimondta, hogy a gyermekek legjobb érdeke akkor érvényesülhet a legteljesebben, ha egyéni ügyükben, a személyes élethelyzetükre vonatkozó döntések elsősorban a szüleik, másodsorban pedig az őket és egyéni szükségleteiket legjobban ismerő személyek véleményét figyelembe véve születnek meg. {Indokolás [157]} Ezzel összefüggésben pedig az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményként állapítja meg, hogy az Nkt. 45. § (5) bekezdése szerinti, jogszabályoknak megfelelően előterjesztett kérelem elbírálása során a kérelmet akkor lehet elutasítani, ha kifejezetten ez szolgálja a gyermek érdekét. Ezt pedig azzal indokolta, hogy csak így biztosítható, hogy a kérelem kapcsán eljáró szervek döntése ne vezessen a gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogával, valamint a szülő neveléshez való jogával ellentétes eredményre. {Indokolás [165]}

A Debreceni Törvényszék ítélete tehát azzal, hogy az Nkt. 45. § (5) bekezdését kiterjesztően, a törvényben nem szereplő feltételekkel kiegészítve, és úgy értelmezte, hogy annak alapján azt kell igazolni, hogy az egyéni munkarend előnyös legyen a fejlődés szempontjából, akkor alaptörvény-ellenesen, a törvényi előírason túlmenően, illetve az Nkt 45. § (5) bekezdésének alkalmazásához megállapított alkotmányos követelményben foglaltaktól eltérően korlátozta Indítványozó neveléshez való jogát. Nem vette figyelembe, hogy a szülői kérelem kifejezetten csak akkor utasítható el, ha megállapítást nyer, hogy a kérelem elutasítása szolgálja a gyermek legjobb érdekét ezzel pedig megfordította a jogkorlátozó döntést megalapozó vizsgálat tárgyát: mintha azt kellene igazolni, hogy miért dönthet a szülő a gyermeke neveléséről, és nem azt kellene igazolni, hogy miért nem érvényesülhet a szülőnek ez a nevelési joga. Ennek az alapkövetelménynek a figyelmen kívül hagyása így hozzájárult ahhoz, hogy Indítványozó neveléshez való joga a törvény által megállapított szükséges és arányos mértéken túli korlátozást szenvedjen. A támadott ítélet szerint ugyanis nem az alapjog korlátozását jelentő, a kérelem elutasító határozat meghozatalát kell indokolni, hanem azt, hogy miért érvényesülhet a szülő nevelési szabadsága. Ennyiben nem tesz eleget az Alkotmánybíróság által korábban megállapított alkotmányos követelményeknek.

Indítványozók az előzőekben kifejtettek alapján kérik a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg a Debreceni Törvényszék 103.K.701.935/2021/9. számú ítéletének alaptörvény-ellenességét.

Kelt: Budapest, 2022. március 31.

Tisztelettel,

Dr. Hüttl Tivadar
ügyvéd